

Observatoriu este de două ori în
septembra, Miercură și Săptămâna.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu postă în lăinătrul monarhiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său 11 franci. — Numeri singuratici se dău căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Nr. 104.

Sibiu, Sambata 27/8 Januariu.

1881.

Anuntiu

pentru domnii abonati din România.

Cunoscute sunt nevinsele dificultati de pâna acum relative la espeditiunea diarielor incocice si incolo, cu porto duplu, dupa aceea triplu. In timpul din urma aceleia dificultati se paralizara abia in lun'a din urma a anului, in sensul art. 38 din legea telegrafo-postala, citata de „Romanul” in mai multi Nri ai sei. Acelu art. 38 dice: „Tote oficiurile postale potu primi si efectua abonamente la jurnale atât interne, cât si internationale. Pentru cele interne se va percepe preste tax'a jurnalului si a transportului, unu dreptu de comissionu de 2 la suta in profitul administratiei, care dreptu inse nu pote fi mai micu de 25 centime. Pentru cele internationale se va urmâ conformu conventiunilor speciale.”

Asia suna art. 38.

Relative la diariile care mergu din monarchia austro-unguresca in România, ni se dete urmatoriu informatiune dela oficiulu postei din locu:

Abonatii din România se binevoiesca a prenumera fiacare la oficiulu postei din statulu ddorlor, platindu pentru diariu numai pretiulu ficsu trecutu in tarifa pentru fiacare diariu, dupa cum se vinde elu in loculu editurei sale, era porto de transportu si dreptulu de comissionu are se'l plătesca fiacare acolo, pe locu, in patria sa si in afara nimicu. Prin urmare

Diarulu „Observatoriulu”, care ese de 2 ori pe septembra, costa pentru România intréga numai 7 (siepte) florini val. a. sau 17 franci (lei noi) si 50 cent., adeca atâtă cátu costa si aici pe locu in tipografia, era nu 22 franci, cátu costă pâna acum. Atâtă avemu se primim noii: 7 fl. si mai multu nimicu. Acesta inse numai sub resipicata conditiune, daca prenumeratiunile se facu la postele Romaniei; facenduse de a dreptulu incocice, e totu 22 franci, cátci in acestu casu noi si cu acestu pretiu esimu reu.

Foisiór'a „Observatoriului”.

Una epistola si unu articlu originalu scrisu de Simionu Barnutiu.

(Urmare si fine.)

In urm'a acestoru bagari de séma istorice dora nu va fi de prisosu pentru unii cetitori a face si cátvea bagari de séma juridice.

Biserica nostra cátu unu institutu pentru tinerea si cultivarea credintei cei religiose, si pentru indestularea lipselor celor religiose a credinciosilor, nu are altu ceva, de cátu cultur'a cea morală si religioasă a toturor credinciosilor, adeca biserica pentru aceea e renduita, cát pe ómeni se'i faca neincetatu mai intielegi si mai buni, se se straduiésca cát ómenii se fia mai intielegatori candu moru, de cátu candu se nascu, se fia mai luminati candu esu din biserica de cátu candu intra, se fia mai blandi, mai drepti si mai de omenia cei ce vietuesc in societate bisericesca, decâtui cei ce n'au norocire a se folosu cu acestu mijloc al culturei, se dea fiese-care anu si fiese-care vîcă viitorului o menime mai buna si mai intielepă, de cum primise dela celu trecutu; si cine nu cunoșce, cát la unu astfelui de sporu neincetatu se cere si o lucrare neincetata? si inea o lucrare sloboda a toturor medularelor bisericii, potrivita cu dreptulu celu neinstrainat alu libertati conștiintei, cu care l'au cinstitui Ddieu pe omu candu l'au facutu fintia cuventatorie, si candu intra in biserica nu ilu ia. Acesta lucrare sloboda inse numai atunci pote se aiba locu, daca e bine intocmita biserica; de unde se vede cátu e de lipsa se aiba biserica o tocmeala buna (constitutio Ecclesiae), daca voiesce a'si dobândi scopulu. Biserica nostra au avutu buna tocmeala; cát precum ne invatia istoria bisericesca, poterea de a pune legi si de a tracta despre trebile bisericesci asia au fostu stemerata, in cátu episcopii nu era volnici a dis-

Intru altele, abonarea la posta — se intielege cát pe langa recipissa, e forte multu facilitata, si in casu de reclamatuni totu postă locala are se responda si se inplinesca defectele.

Red. „Observatoriului”.
G. Baritiu.

Despre sierbitute sau sclavia.

(Urmare.)

Manumissiunea (liberarea) sclavoru era inpreunata cu multe formalitati. Aceea se intemplă sau per censum, daca domnulu se invoiá cát sclavulu se fia trecutu in lista cetatienilor liberi; sau per vindictam, candu sclavulu se presentă la consulu sau la pretoru, era unu lictoru ilu atingea pe capu cu o vérga (Vindicta, Virga, Festuca) si dicea: hunc ego hominem liberum esse ajo; dupa aceea domnulu seu luandu'lu de man'a drépta sau de alta parte a corpului si invertindu'lu ii dicea: hunc hominem liberum esse volo! dupa aceea ilu lasá pe aci incolo. Numai dupa aceea magistratul representante alu statului, consulu sau pretoru, ilu declará de liberu. Din acea ora elu se numia Libertinus, cát totusi in prim'a generatiune se se distinga de cetatienii nascuti liberi; era Libertus era numitu de cátro fostulu seu domn si remanea obligatu cu mare multiamitu cátro acesta. Dusu apoi in templulu Feronie i, acolo i se punea o caciula in capu, cát simbolu alu libertatiei. In fine domn'u-seu ii mai dă si unu altu nume, ii daruiá o togă alba si unu ánelu, cát totu atâtă simboluri de libertate. Se mai intemplă liberarea per testamentum, adeca prin voint'a din urm'a a domnului; uneori in modu extraordinariu, per epistolam, candu domnulu declará pe cineva de liberu prin epistola subscrisa celu puçinu de 5 martori; sau per convivium, daca punea pe sierbu la mesa cu elu. Dupa timpuri si impregiurari s'au adusu multe legi despre manumissiune, pe care ar fi prea lunga a le mai citta; cei carii se occupa cu dreptulu romanu, le cunoscu pe tote. Destulu cát multe din acelea au

fostu adoptate si aplicate in jurisprudentia poporilor moderne europene la classe sclavoru (iobagilor) din diverse staturi. Sub Constantinu M. s'a introdus si usulu de a manumitte (liberă, desrobî) pe sclavi in biserica, unde documentul de manumissiune subscrisu de domnu se citea de cátro unu preotu in audiul celor de fața. Urmele acestui modu alu desrobirei se afla si in documente din tierile nostre.

Libertinii erau considerati de cetatieni (cives), dura nu toti aveau aceleasi drepturi; cátci de candu manumissiunea incepuse a fi forte desa, potestatea legislativa temendu-se cát nu cumva se se stracóre p'ntre cei demni si o multime de ómeni periculosi, a definitu prin legi trei moduri de indigenare. Unii adeca castigau dreptulu de cetatieni (cives) ai Romei, altii numai de cetatieni latini (Jus Latii), conformu legei numite dupa propunetoriu ei Junius Norbona; era cei mai multi se bucurau mai multu numai de libertate personale, nu si de drepturi politice si se numiau Dediti; pentru cát classe acesora se compunea mai multu din popora invins cu armele, care apoi supunendu-se, trebuea se se prezente in vestimente urite si cu scutulu intorsu sau chiaru aruncatu la pamentu, dupa care li se restituea libertatea personale (libertas dedititia, dela verb. lat. Dedo is, ere, me dau, me supunu).

Libertii nu erau suferiti a inainta la demnitati si ranguri inalte, ci erau considerati mai multu numai cát clienti (clientes) ai patronilor. Acesta restrictiune a cadiutu sub imperatori; s'a restabilitu inse dupa secoli la cele mai multe popore europene, sub alte forme si nomenclaturi, precum aristocratia inalta, patriciatu oligarchicu, nobilime de alu doilea si alu treilea rangu, burgesia mai multu sau mai puçinu restrinsa in drepturile sale; totu atâtă imitatiuni din România vechia, dictate de interesele castelor.

Piatie de sclavi.

Piatie in care se scotu sclavii la vendiare, au fostu si in vechime cát si mai tardi, pâna in secolul nostru. In Atena se aflau mai multe piatieri de sclavi, unde negotiatorii (Andrapodokapelo) isi aduceau marfa de ómeni in prim'a fiacare luni.

se dice pravila, au vrutu se aiba totudeauna potere, si dupa acela se urmedie in judecati.*“

Acuma nici se tine saborulu mare dupa pravila, nici urmădia in judecati dupa dens'a, nici se invétia in scola pravil'a. Cumca nu se aduna sabore preste anu, e prea adeveratu si cunoscutu de toti; cumca pravil'a nu se urmădia in judecati, scie ori-care au siediutu la judecata in óre-care județiu protopopescu, séu in consistoriu episcopal din Blasius; cumca nu se invétia pravil'a in teologi'a nostra, e lucru de obste cunoscutu, si cát in loculu ei celu puçinu pâna acum s'au propusu dreptulu canonico alu bisericei latinesci, unu lucru ce cu deadreptulu se inprotivesce atâtă voii si hotarifii stramosilor nostri, cátu si voie a totu clerulu ce traieste in dio'a de astadi. Pote cát in anulu 1793 Petru Maior cát professoru de canone, si cát unu mare alu drepturilor aparatori, a inveniatu si a propusu curatul drepturile bisericei nostra totu cum sunt, si cát sunt; dar de atunci incocice in ce mesura au crescutu arbitri'a in chivernisirea bisericii, in aceleasi mesura au scadiutu si rivn'a clerului de a'si apară drepturile sale, intr'atata, cátu acum s'ar parea la o séma de ómeni tocma lucru paradoxu a si pretinde se se invenitie pravil'a.

Adeveratu, cát nu tote ne sunt de trebuintia cele ce se coprindu in pravila, cát s'au schimbatu timpurile si impregiurarile, coprinde ince pravil'a si nisce drepturi vecinice, care nici se invétia in teologia din Blasius, nici se urmădia in judecati, si scaderile aceste storcu lacremi din ochii multoru ómeni asupriti. Astfelii clatit fundamentalu bisericii prin vetamarea tocmelei ei, n'avemu a ne mirá, daca vedem creputurile cele primejdióse a le zidului bisericii, pe care altulu nu le pote direge, fără saborulu celu mare, daca vedem biserica zacându de nisce bôle grele, pe care altulu nu e in stare ale vindecă, fără saborulu celu mare. — Scólele noastre cele din Blasius astăpta indreptare, cát se nu re-

pune in trebile bisericesci singuri dupa capulu loru, ci in sinoduri se punea legi séu canone si episcopii era detori a chivernisi biserica dupa canonele acele, si acésta e o tocmeala forte minunata, pentru cát altmentrenea nici insusi episcopulu inca nu pote fi incredintiatu, óre chivernisirea bisericii si tota osténla lui aduce bisericii vre-unu folosu, séu dóra e tocma spre stricare, cát oricum, judecat'a unui episcopu, se fia cátu de harnicu, e totudeauna numai o parere singura, si lui i se pote parea a fi ceva de folosu, ca aretandu-se inaintea saborului, s'ar affá a fi chiaru stricatoriu, s. e. vreo lege, séu vre-unu asediamentu.

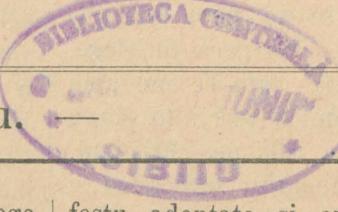
Deci tocmeala bisericei astfelui cugetata e asiguratorea vietii bisericesci, era vieti'a bisericii se coprindu in starea de sine séu subsistentia, si in neuternarea séu libertatea bisericesca, prin urmare daca doresc clerulu si némulu nostru, cát biserica nostra se traișca intru adeveru cát o societate vie, si se nu fia singuru o fintă lesinata, are intreiu sfanta detorie a'si apară tocmeala cea bisericesea; cát numai lucrando dupa acea tocmeala, e nadejde de inaintare; cum se abatu dela aceea, indata duchulu vietii au sburat din biserica, si ea nu mai e trapu organicu si insufletit, cát se asemenea cu o machina, ce se clatesce inca pâna la unu timpu, dar puçinu i trebue, si va sta nemisicata, séu se va resipi. Daca n'are biserica tocmeala, séu daca nu se tine, atunci tota potreia se concentrézia in episcopulu singuru, elu singuru pune legi la osebite intemplieri dupa a sa socotela, séu nu pune, elu singuru e judecatoriu adeveratu in biserica, era ceilalti remanu numai nisce datatori de pareri, care inse episcopulu nu e detori a le luá in chipu de judecati, cát numai cát informari. Acum daca privim la biserica nostra, ii aflam tocmeala vetamata, si temeiul celu juridicu clatit; adeveratu acestei propusetiuni se radima pe argumentele urmatöré:

Stramosii nostri facându unire cu biserica Romei, luminatul au hotaritul „cát nu voiesc a se indatoră de cát la cele patru puncturi, era dreptulu canoniu, ce

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare cát 7 cr., la a dou'a si a trei'a cát 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modul celu mai usioru prin assemnatuile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu” in Sibiu.

UNIV.

Fiacare avea cete unu strigatori platiti, ca se laude calitatile marfei. Totu asia era si in Rom'a. Pe captivii facuti in batalii aveau se'i scotia la vendiare quaestorii.

Prin inaltarea christianismului la religiune de statu, sclavi'a s'a desfintiatu numai in parte. Imperatulu Constantinu adeca decretase, ca precum inainte de elu numai cetatiens (cives) statului romanu nu poteau fi dati in sierbitute, asia de aci incolo numai christianii se fia considerati de liberi in sensu anticus (civis romanus sum), era cu paganii ajunsi in captivitate se se pota face commerciu de omeni dupa placu. Se prea intielege, ca apoi atatu ethnicii idololatrii, catu si mai apoi mohamedanii saraceni, turcomanii si turci au sciutu se intorca aceeasi arma, spre a robii pe christiani.

Piatiele de sclavi s'a inmultit successive si in Europa christiana mai alesu in Spania, inse si pe aerea, precum de ex. in Francia la Lionu si Verdun, apoi si in Venetia, in Hamburg, Bristol si in mai multe locuri pana in sec. alu 15-lea, spre cea mai mare rusine a christianismului. De aci nu ne vomu mira vediendu, ca mai tardiu classea sclavilor cumparati, prinsi in resboie, sau rapiti, amestecandu-se cu locitorii indigeni ai tieri, proprietarii sclavilor prefaciuti in aristocrati, isi formara successive dreptu de proprietate asupra persoanei si averei toturor locitorilor. De aici vine si arogantia paganescă a multora, carii se inganfa cu minciuna istorica dicindu: „Cu sabia cuceritam noi acesta tiera”; dara apoi totu ei nu'si sciu da ratiunea, cum s'a intemplatu, ca chiaru milioanele poporului de unu sange, de aceeasi limba si religiune, de acelasi temperamentu si caracteru a cadiutu in sierbitutea loru si inca in cele mai multe casuri fara nici-o speranta de manumisiune.

(Ací curmamu de o camdata studiul acesta.)

Transilvania.

— Sibiu. (Meditatiuni de serbatore Nascerei Domnului.) „In dilele aceleia a esitu edictu dela Cesarele Augustu, se se inscria tota lumea. Acesta inscriere s'a facutu mai antaiu candu Cirineu era gubernatorul Siriei. Si mergeau toti se se inscria, fia-care in cetatea sa. Si s'a suiu si Josif din Galilea, din cetatea Nazaret, la Judea, in cetatea lui Davidu, care se chiamă Betlehem.”

Inainte cu una miie optu sute si optudieci de ani conscriptiunea locitorilor din tote provinciile vastului imperiu romanu avea celu puçinu acea insemnata, pe care 'io dau in dilele nostre staturile cele mai inaintate si cei mai luminati cultivatori ai statisticei; era legea conscriptiunei era cu sute de ani mai vechia de catu epoc'a imperialismului in Rom'a. Solon o introduse in Aten'a cu 577 inainte de nascerea lui Christosu. In Rom'a s'a introdusu inca sub regi, era dupa desfintiarea regatului oficiului numerarei poporului si alu conscrip-

tiunei averilor a trecut la consuli si la tribunii militari (generalii de calarime) si numai in anul 444 inainte de Chr. s'a infinitat functiunea de censori, ca una din cele mai inalte demnitati ale statului, care la inceputu se da pe cate cinci ani, mai tardi, pana la imperator, numai pe cate 1/2, anu. Dupace s'a concentrat tota poterile in manile unuia ca imperatoru monarchu, atunci a trecut si censura intre atributiunile acestuia.

Este o coincidentia forte semnificativa, ca una din conscriptiunile universale facute in totu coprinsul imperiului, cade tocmai in epoca nascerei Saluatorului lumii. Ca si cum domnia lumii ar fi voit se dica pruncului nascutu intre pastori: Eca, pentru cetea lume de omeni peccatosi ai tu se te dai odata victima, ca si cum ai fi celu mai mare facatoriu de rele. Aceasta este resplata lumii pentru cei mai mari binefacatori ai ei.

Censorii Romei tineau in evidenta nu numai listele civili ale locitorilor, nu numai conspecte despre averile fia-caruia, ci si despre portarea morală a fia-carui cetatiu, era poterea loru in acestu punctu era atatu de mare, in catu ei pedepsiau in publicu pe toti omenii depravati si datatori de scandale, degradandu din o classa in alta si chiaru lipsindu'i de drepturi civili. Jurisdictiunea censorilor in Rom'a se intindea asia departe, in catu de ex. nici-unu contractu de arendarea averilor statului nu avea valoare, daca nu se ratifică de catra censori; totu asia controlau ei si spesele statului.

Cine inpliesce la noi, asupra nostra, in dilele nostre, escelentele oficiu de censori? Cei ce se ocupara in cele 10 dile din urma cu numerarea poporului, de siguru ca nu. Acelora le lipsesc orice vocatiune si auctoritate pentru inplinirea unui oficiu atatu de importantu si absolutu necessariu la ajungerea scopului, pentru care este creatu omulu pe pamant. Oficiul de censoru in acestu intlesu l'a consacratus insusi Isusu Christosu de repetite-ori, prin cuventu si prin fapta atunci, candu a infruntatu aspru pe farisei si pe saducei, pentru blasphematiile loru, atunci candu a condamnatu rapacitatea bogatilor si candu s'a provocat la exemplu lui Lazaru, era mai multu ca in tote celelalte casuri atunci, candu a luatu biciul si a scosu din biserică pe toti usurarii nerusinati, pe falsificatorii de monete, pe insielatorii si spoliatorii poporului, cari prefacusera biserică in bursa, seu cum se esprime evangeliu forte nemeritu, in pescere de lotrii, de banditi.

Are natuinea nostra lipsa de censori? Dupa noi, acesta lipsa se simte astazi mai multu decatiori candu alte-dati in cei 1775 de ani, de candu s'a asiediatu cele de antaiu colonii romane pe teritoriul acesta. Dara cine se porde la noi acelui oficiu sublimu de censori, atatu intru infiesulu antic romanu, catu si intru alu evangeliei? Ar fi cine, sub o conditie ince, ca mai antaiu se se supuna ei insii intre sine la unu lustru generale, exactu, chiaru minutiosu.

A fostu unu periodu forte lungu din vieta

manu totu in silendrianulu celu vechiu; pe sate n'avemu scole; acelor uro 300 care le intemeiase. Sincal in secolu trecutu, acum nici urma nu se mai cunosc; cele 12 cu plata imperatrica nu facu sporii, afara de cea din Mediasiu; dascalii ar trebni mai bine propositi, ca se nu se osteneasca inzadaru, dar Blasiusu pana acum inca nu s'a prea gandit a cultivat si pe dascalii dela sate. — Obiceiulu bisericii grecescii de a desparti pentru precurvie ar trebui introdusus era, cati omeni s'ar mantuui prin acesta de iadulu celu din lumea acesta si de celu din ceealalta! muierile unor barbati fugu dupa catane in Italia, seu trecu la tierra; bietulu barbati romane a uneori cu cas'a plina de copii, cere despartire si voie de a se casetori mai antaiu la scaunul protopopescu; acesta nu i'o poate da de frica prea C. consistoriu, alerga si bate si aici pe la tote usile, ci in zadar; desnadajdurea, in care cade unu astfelui de nefericitu audiendu'si liberatulu prin care se si lesce a tinea acea legatura acum numai nalucita a casatoriei cu o muiere, care cu faptu au ruptu legatura cea adeverata a casatoriei, numai acela si-o poate inchipui, care vede pe unu nefericitu ca acela.

Clerulu romanescu celu unitu are capitaluri nu prea mari adeveratu, daca privesc cineva la multimea trebuintelor clerului si a nemului; seminariulu are o mosie comparata de unu episcopu iubitoriu de nemului seu, cu ajutoriulu clerului si alu nemului. Aceste tote ceru luarea aminte a clerului, carele n'aru trebui se uite, ca clerulu nostru au avutu mai demultu mosii frumose la M. Váradgya si aerea, dar prin negujiu au perit. Clerulu astupta ca tote se le faca Blasiusu, si prea adeveratu este, ca daca se uita Blasiusu la lucrurile sale, cu dreptate poate se dica de sinesi „non semper dormio”; totusi secede se priveghedie si clerulu, ca rotuganiile episcopilor ori unde mai mare intiparire ar face unite cu ale clerului, de catu singure; din momentul saborului mare isvorescu o multime de nefericitu preste clerulu romanescu, si in restaurarea aceliasi o multime de nadejdi, si ore de ce nu'si reclama clerulu acestu dreptu nepretiuitu? fara dreptu

Dixi et salvavi animam meam.

Blasius, 22 Decembre 1842.*)

nóstra nationale, in care poporul nostru mai nu cunoscera alti judecatori si alta censura, decat pe cea bisericesca si pe langa aceea, censura omelioru betrani, ale si din fia-care comună pe teme iulii vietiei loru anterioare. Una din acele censuri era cea traditionale christiana, ceealalta era o remniscentia a censurei antice romane. Comparati pe acele cu nebunia moderna de a recurge pentru tote nimicurile, adesea numai pentru drepturi imagine, la censori straini, la tribunale si judecati, care potu se fia inspirate chiaru si de o buna vointia catra noi, le lipsesc inse orice cunoștința de limbă nostra, de datinele nostre, de temperamentu si caracteru, de tote aplecarile nostre.

Barbati frati! Se lasam cu totii descendintilor nostrii ca prin testamentu, ca de catre-ori voru ajunge serbatorile nascerei Domnului cu anul nou si cu solemnitatea baptismului, ca simbolu alu renascerei, totudeauna se si numere pe ai loru, se le ia in séma starea si avere, se supuna la censura rigurosa adeveratu romana portarea propria si portarea toturor membrilor familiei si a comunei; dara se nu uite a se interessă celu mai puçinu in acele dile, totuodata de numerulu totale alu natiunei nostre, de progressulu, de gradulu culturei si alu civilisatiunei, in care se va fi aflandu in fia-care anu.

G. B.

Din Banatu.

— De langa Timisiu, 21 Dec. 1880. (Excusiune critica.) Relatiunile sociale si politice sunt cele mai derangiate in intregu Banatul Timisorei. Ar fi inse mare nedreptate de a aruncă tota vină pentru retele ce bantuie societatea, numai in spinarea ministrilor, cari si-au succesu camu de diece ani incóce unii dupa altii. S'a accentuat mai de multe-ori, ca ruină totala, va se dica bancrutarea tieri, bate la usia. Aceasta este unu reu mai indepartat de noi; reulu mai apropiat ince este dejă in casa, pentru a nenumerate familie fruntasie au bancrotat si pana acuma, care apoi alerga dupa posturi cu limbă scosa, ca se nu piere de fome; era cei fora inventatiura se usca si pieru din di in di, fora de a mai lasa urmatori dupa sine. In Ungaria, dar mai alesu in Banatu reulu principale jace intraceea, ca poporul nu are maturitate politica, pentru ca n'a aretat pana acuma ca este in stare de a pricpe si oresi-cum a sbé in sinesi drepturile civili acordate prin lege; era daca nu poate seu nu se scie folosi de drepturile civili, atunci este lucru preste putintia de a si castiga drepturi politice si a se folosi de ele.

La cea mai mica tentatiune (ispita) se lasa multi a fi sedusi de poterea secreta, forte latita, care pre aici se numesce francmasoneria seu nihilismulu ungurescu. Aceasta potere röde ca unu verme neadormit la esentienta statului, nimicesc bunastarea locitorilor, produce defraudarile si spoliarile cele mai neumane la cassele publice din tiéra si prepara resbelulu toturor contra toturor.

Causele cari au produs acesta situatiune sunt mai multe, intre aceleia cea principală este inferioritatea clerului in cultura si sciintie moderne, care la ocazii solemnă si private nu este in stare de a aduce in consonantia principiile religiunii crestine nici cu cele mai primitive legi naturali. Catra acesta, din tierile nemtesci au inundat in Banatu tote lapidaturile societatii, in frunte cu jidovimea, aducându cu sine si literatură desfrenata si plina de ateismu. Aceste venituri (venetici, adunaturi) isi dau aeru de omeni culti, cu scientie mari, se uita din inaltimile la poporul inca necorupt; era cu cei de tagmă loru sunt in stare a bea amorulu dintrunu pocalu, le acopere tote slabiciunile si le inaltia tote vitile pana la alu siepteala ceriu, numai ca se-i pota exploata materialmente; in cele mai multe casuri le si succede minunatu.

Cause mai de aproape, cari au produs starea deplorabila intre romanii din Banatu sunt: ca parte insemnata din intelligenta s'a formatu in institutele calvinesci din centrulu Ungariei, despre cari este sciutu, ca pre religiune nu punu nici unu pondu si facu specula cu sciintia. Tinerii preparati pre acolo au gustat totu felulu de invetaturi venisoase, numai din istoria si datinele poporului romanescu n'au invetiatu nimicu, nu cunoscu nimicu. Cei mai multi isi cerca noroculu de a cumpara diploma de bacalaureatu cu argumente sunatōrie, cari la unii profesoari ponderediu mai multu, decat argumetele morali. Albiti cu spoiela de acesta, se ducu unii pre carieră preotiesca, era

*) Se fia sciutu, ca acestu operatul alu lui Sim. Barnutiu s'a publicat aici intregu asia, cumu se afla in originalu, era in „Foi'a pentru minte” etc. din 1843 lipsesc mai multe passage si expressiuni, pe care censura de atunci le stersese. Nota Red. Obs.

partea mai mare pre cea juridica, candu se vedi apoi, cum apara drepturile poporului, totu anapoda si pre dosu.

Mai inainte de toté ómeni de acestia isi punu de principiu: Fia ce va fi, numai inie se'mi mérge bine. „A lucrá pentru binele comunu, trece de utopia; a se perfectioná in cultur'a nationale, este nebunia,“ dicu ómenii luminati din luminarile dela Szarvas, Kecskemét, Körös si altele. Ei au miroisu din lumea mare cosmopolitismulu, care-i impaca si cu calaii (hoherii, gádii) poporului romanescu; au mai cetitu ei si scrierile lui Renan si Darwin, din cari au invetiatu a desconsiderá Biblia sacra si a o dejosi la o fabula, pre care cei mai multi din ei nici n'au citit'o in viéti'a loru. De aici indiferentismulu loru cătra religiune si biserica, in cătu este cuprinsu de fiori crestinu adeveratu vediendu dominec'a si in serbatori bisericele góle, éra birturile pline de ómeni, par' că si-aru aflat acolo raiulu pamentescu. Notariulu domineca isi cara fenulu, primariulu au ordinat 12 cara se aduca lemne notariului; acestia sunt toti romani, cari si pórta romanismulu prin gura. Preotulu cu cantorulu si cătiva baiati inplinescu serviciulu divinu in biserica; éra notariulu anuntia prin sunetulu tobei, că ese la esecutiune prin comuna executorulu venit mai de curendu. De aici provine, că in Banatu intre preoti si amplioati laici este o neintielegere camu generala, si decumva se intempla, că undeva totusi traiescu in armonia, acolo de siguru interesele materiali sunt care i' lega, cu planulu firmu de a spoliá plébea ignoranta preste totu. De aici provine acea stare dorerósa, că in multe comune vedi scóle si biserici descoperite; la unele cadu paretii; birturile inse, in alte comune si căte patru, — sunt edificate bine, din materialu solidu; birtasii cu muierile loru au unu esterioru de minune, éra invetiatoriulu cu intrég'a familia vegetédia că celu de care se ferescu toti, fac'i si ochii i-se inpaingenescu adeseori de suferintiele cotidiane: „Quem dii oderunt, pedagogum fecerunt“. Din 80 de baiati de scóla abia aflu 10—12 la scóla, dar si acestia numai in lunile de iéerna, pentrucà nepotendu amblá pre afara, siedu totu in casa si rodu la malaiu. Deci că se mai odihnesca si malaiulu, parintii i trimitu la scóla.

Candu poporulu banatiénu ar fi abandonatul (lasatu) numai in grati'a naturei, ar fi cu multu mai fericitu decàtu cum este elu in timpulu de facia. E sciutu, că natur'a influentiédia in modu binefacatoriu asupra omului, éra relele fisice si spirituali se nascu de comunu din abusurile contra legilor naturali si celor moralii crestinesci; dar poporulu este incàtusiatu si cercuscrisul prin atâtea legi, in cătu nu a remasu nici o actiune in viet'a lui, care se nu fia normata prin lege. Acelea legi inse lui ii sunt necunoscute, si pre cătu le-aru cunoșce, nu le pricepe; éra cei cari le cunoscu, n'au nici-o mila de elu, au inse justiti'a ungurescă. In urmarea aceleia poporulu romanescu perde din anu in anu, neincetatu, din mosile sale, si nici intre o natiune nu se in bogatiescu jidamii asia iute, că intre poporulu romanescu; decàtu póté intre ruteni si polacii din Galiti'a.

Se nu créda inse cineva, că poporulu romanescu este betivu dela natura, pentru că alte popóra conlocutorie l'au intrecutu de parte. Patim'a betiei pàna acum a petrunsu numai puçinu in mass'a poporului romanescu; elu inse pierde din terenu, pentrucà i lipsesce experienti'a si fiindu-că dà credientu prea peste mesura usioru la toti charlanii,* apoi si cade victimă spoliata si saracita. Causele că si romanii cercetédia birtulu, sunt mai adeseori, că n'are ocupatiune in lunile de iéerna, si pentru că se-i tréca de uritu, merge la divanu la Avramu, nu este cine se'lui invetie si dedea la ocupatiuni oneste si folositorie, pentrucà lipsesce toturorul scienti'a de a instruá poporulu in economi'a nationala si politica, precum si in agronomia.

Talmudulu, ce este dreptu, scrie, că nu este ocupatiune mai ingrata decàtu cultur'a pamentului; acésta o credu inse numai cei ce se tinu de Talmudu, din care causa nici nu lucra ei la pamentu, ci numai speculedia cu beuturile spirituose; prin aceste corumpu poporulu, ilu despoya de avere si sanetate, ilu arunca pre urma in perire sigura, nu numai materiala, dar si spirituala; pentrucà daca avere este pericolosa pentru mantuirea suffitului, seraci'a este de doue-ori mai pericolosa, fiinduca natur'a omenescă contine ceva neperfectu, ce trage pre omu la escessu, si decumva n'are mediuloc de a se cultivá, că se-si cunoșca desti-

natiunea mai inalta, atunci remane in ignorantia si orbia sufletésca.

Nu este alta alternativa decàtu a cultivá massele poporului, inse crestinesce si in cultura nationala. Cosmopolitismulu si francmasoneri'a este punctea ateistilor si a catoruva ómeni catilinari, cari vreu se se in bogatiésca din sudórea poporului romanescu, éra pre elu se-lu estermine, pentrucà altii se-i ocupe loculu. Este cunoscutu, că in Vien'a, capital'a imperiului, esista de multu una societate pentru colonisarea Banatului cu germani. Se dice că in anulu acesta s'au asiediatu in partile Panciovei, una miie de familii nemtiesci, că colonia. De aici se vede ce inflintia are cultur'a asupra massei poporului, in cătu rass'a teutonica face concurrentia nu numai francesilor prin colonisare, dara si anglesilor in Statele unite din Americ'a; dar apoi Europ'a este preserata cu germani dela unu coltiu pàna la celalaltu, in cătu schimbandu unu cuventu, potemu esclama cu Ovidiu: „Hic quoque sunt igitur germanae, quis crederet urbes.“ Si germanii totu occupa terenu dela cele alalte popóra, daca nu prin cuceriri bellice, atunci prin colonisari, pre calea pacifica, si acestu mijlocu din urma este cu multu mai periculosu pentru popóra, decàtu celu de antainu. Numai instructiunea si cultur'a ánimei sunt mijlocele cari potu salva rass'a latina din imperiulu Austro-Ungariei, éra drepturile fia cătu de mari, daca celu ce le posiede nu scie usa de ele, le pierde cătu mai ingraba, pentrucà nu le scie aperá.

T. Grachu.

Din Bucovin'a.

Cernauti. In 18 Dec. am asistat la o intrunire nationala, care pe cătu ne-a bucurat pe de-o parte, cu atâta ne-a intristat érasi in alta privintia. A fostu siedinti'a festiva a societăției academice romane „Bucovin'a“, la care au participat afara de rectorulu magnificu dn. Eusebiu Popovici, secretariul societ. pentru lit. si cult. rom., prof. Ioanu Bumbacu si mai multi reprezentanti ai preotimiei si inteligenției romane. Cu toté că s'a indrumat intre ambele desbinute societati surori (Bucovin'a si Junimea) relatii mai demne de amendoue, trebuie se marturisim că ne-amu convinsu, că numai dela contopirea amendurorū potemu spera intreprinderi si lucrari seriouse. Se le fia aminte, domnilor frati, că unde vorbesce interesulu nationalu, interesulu comunu, tacu interessurile particularie, tacu antipathile personale, fia ele chiaru si cătu de mari.

.... Ne tanta animis assvescite bella,
Nec patriae validas in viscera vertite vires (Virg.)

Nu'ti vine se credi si totusi e asia. Intr'o provincia romana esista (destulu de tristu) o universitate germana, la care (lauda Domnului) se mai afla asia pe strecurate si o catedra pentru limb'a si istori'a romana. Nu aveau ce face d-nii mosieci nostre, acésta trebuiau se ne concéda, inse că mesteri iscusiti, aflara degraba mestesiugulu potrivitul pentru de-a condamná acésta catedra la o pasivitate destulu de injositorie. D-lu Sbier'a anume, cunoscutulu redactoru alu micului organu óre-candu literariu, ce a aparutu in partile nostre uitate de Dumnedieu, s'a denumitul suplentu pentru acea catedra. Dupa legile academice inse numai unu profesorul póté esaminá, si asia remanemu noi, cu toté că avemu o universitate in tiéra, totu că mai inainte, fara tineri aprobatu pentru limb'a rom., că-ci competentii se ingrijescu, că nu cumva se devie d. Sbiera profesorul. Amara ironia. Si resplat'a, la care póté aspirá unu barbatu ce si-a consecratu juneti'a natiunei sale! Se inregistramu inca si unu altu factu demnu de antecesorulu seu. In Cernauti isi vedea romanii in ultimele dile prin pensionarea actualului presidentu alu tribunalului, aprópe realisata de multu nutrit'a dorintia de a avea in fruntea unui institutu atâtu de importantu cum i' tribunalulu, pe unu fiu alu tieriei, că-ci era probabilu, că primul consiliariu supremu Dr. Bendella, unu barbatu cunoscutu pentru severitatea sa in cele oficiose si sprijnitoriu neobositu alu junimeei, nu se va mai putea trece cu vederea, fara de a dà o dovada de totu batetore la ochi pentru protegerea veneticilor in daun'a tieriei. Si éca — deunadi ne vescese diariulu oficialu, că e denumitul unu óresicare Uhle, némtiu cine scie de pe unde, presidentu. Cătu pentru caruntulu Dr. Bendella, nu'i remane de cătu mangaierea că — petele esu la sôre.

Radu Noru.

Dela Redactiune. Noi amu face locu cu mare placere la mai multe corespondente venite din Bucovin'a, daca publicarea loru nu o aru inpedită insii dd-nii corespondenti in doue moduri.

*) siarlatani, inselatori strengari.

Unii adeca scriu séu cu ortografi'a semiciriliana, asia numita a lui Pumnulu, pentru care multimea de diftongi nu se afla in nici-o tipografia din Transilvani'a, altii érasi au adoptatukakographia care a esit in moda in Romani'a că de cinci ani incocé, prin care limb'a nostra e insultata, calcata fiindu in pitore chiaru regulele ei elementarie, ceea ce la alte popóra nu se érta nici baiatilor de 9—10 ani. Noi necum se suferim vreodata in publicatiunile nostra o batjocura că aceea a limbei, ci din contra o amu combatutu si o vomu combate pe cătu vomu fi in viéti'a si cu atâtu mai virtosu vomu departá dela noi — de si cu multa parere de reu, lucruri de dincóce de munti, scrise cu acea kakographia, nu pentru că aplică semnele, ci pentru că si batu jocu de gramatic'a limbei, maimutiandu nu sciinti'a, ci grós'a ignorantia a asia numitilor fonetisti, cari nu merita nici numele acesta, pe care nici nu'l intielegu, că-ci ei sunt numai sclavii jargonelor, cari au atâtea dialecte romaneschi, cătă suburbii au capitalele Romaniei si căte colonii bulgareschi se afla in districtele Ilfov, Vlasc'a, Jalomiti'a. Voindu noi a publicá articlii si corespondentie scrise precum se arată mai susu, ne vedem condamnat a platí unu individu numai spre ale decopiat cu acésta ortografia etimologica moderata, ce se vede si in acestu organu alu nostru de publicitate, de si chiaru ací ne scapa unele neregularitati, totu din cause că cele memorate. Sunt érasi unii domni, carii scriu nemtiesce cu cuvante romaneschi, in cătu érasi ne vedem constrinsi a le transcrie, la care inse nu ne ajunge timpulu.

Despre opiniuni politice diametralu oppuse la ale nostra, nu mai vorbim, precum ar fi de ex. candu se recunoscă dreptu istoricu la limb'a germana, séu candu se recomanda limb'a francesa de limba a monarhiei.

Poporulu macedo-romanu.

Abia a trecutu o generatiune de 33 de ani, de candu Europ'a aflată ceea ce ea uitase in alte vreo cinci generatiuni mai vechi, că existe la Dunare si intre Carpati unu poporu, care se numesce pe sine Romanu si care este prea decisu a'si conserva si asigura cu ori-ce pretiu individualitatea sa nationala si politica. De trei ani incocé aceiasi Europa incepe abia se mai cunoscă unu altu poporu romanescu, in tierile muntose dela marea adriatica, carui strainii ii dicu Vlach, Valach, că si celui dela Carpati, éra elu isi dice sie totu Romanu, pe candu slavii si grecii ii dicu Cutiovla chu si Tîntiariu. Dara ce se ne miram de nesciinti'a Europei, candu noi insine cunosecamu pàna acum atâtu de puçinu pe Macedoromanii locuitori in Macedoni'a, Epiru, Tesali'a si pàna in Greci'a propria.

Barbatii de statu ai Romaniei s'au incercat a face pe diplomatii congressului dela Berlinu prin cunoscutulu memorandu publicat si de noi la timpulu seu, că se reflecte si la acelu poporu macedoromanu. Ei n'au voitutu atunci se audie multe despre acelu poporu, precum nu voisera a se ocupa prea multu nici de compatriotii loru, de Arnauti (Albanesi, Schipetari). Au patit'o cu arnautii si se pare că o voru pati si cu poporulu macedo-romanescu, care a inceputu a se deșteptă forte bine din somnulu seu mortaretiu.

Pre candu dela Bucuresci se lucra cu totu adinsulu pentru deșteptarea macedoromanilor si informarea despre existenti'a loru, atâtu prin cunoscutulu Album macedoromanu, cătu si pe alte cali, a inceputu si press'a popóralorū neolatine a inbraçõesia caus'a loru. Unu exemplu prea frumosu de acésta interesserare aduce „Press'a“ Nr. 283 din Bucuresci prin reproducerea unui articlu prea bine scrisu din diariulu „L'Italia“ dela Rom'a, in care, dupa ce se demonstra grós'a erore comissa in congressulu dela Berlinu prin ignorarea poporului macedoromanescu, se dă si urmatóri'a informatiune instructiva si demna de tota atentiunea publica.

In realitate, Elenii sunt in Epiru că si in Thesali'a, in mare minoritate.

Grecii propriu disi se intindu numai in lungulu litoralului. Aceasta e obiceiul loru constantu, că-ci ei sunt, inainte de toté, marinari.

Restulu teritoriului epirotu si thesalianu este ocupat din partea Mediteranei, de Albanesi, pre lantiurile Olympului si Pindului si in valea formata de asti doi muati poporatiunea este albanesa si mai cu séma romana.

E adeveratu, că unu óre-care numeru din esti romani sunt greciti, dar ei nu sunt de cătu in aparentia si o vomu esplica pentru ce.

Macedo-Romanii séu Cutio-Vlachii, de c

vorbim, apartinu religiunie grece. Turcii au voituit in tota epocale a simplifica administratiunea, spre a nu avea a face cu unu prea mare nume de comunitati. In consecintia, ei au pusu sub jurisdicțiunea patriarchului din Phanaru si pe Greci si pe Albanesi si pe Serbi si pe Bulgari si pe Romanii. Numai de cattiva ani Bulgarii au unu felu de biserica schismatica, separata intru catu privesc administratiunea, de biserica greca propriu disa.

Episcopulu grecu, seu representantulu lui dupa obiceiul turcescu, este oficerulu starei civile, judecatorulu, administratorulu fondurilor scolelor; elu percepe, chiaru si in parte in positele.

De aci a urmatu, ca Romanii de religiune greca s'a gasit datu cu picioarele si mainele legate clerului grecu, fara care ei nu poteau, spre a dice astfelu, nici a se nasce, nici a se casatori, nici a muri; clerulu pronuntia divorturile, decidea de validitatea testamentelor, presidá la impartiala mostenirilor, avea tutela minorilor, seu celu puçinu numea si destituea pe tutori.

Romanulu nu potea scapa de clerulu grecu, ca-ci acesta avea la dispositiune gendarmeria, spre a-i executa decisiunile.

Astu cleru, seu mai bine prelatulu grecu, ca-ci clerulu inferior care este romanescu, s'ar fi subtrasu de siguru de sub dominatiunea lui de ar fi potutu, profita de situatiunea religiosa si civila ce i se facuse, spre a helenisa poporatiumile ce dominá. De aci, feroci pressioni asupra poporatuior romane, cari se revoltara de mai multe ori, de aci unu antagonismu si o ura adanca din partea Romanilor si Albanesilor in contra totu ce portá unu nume de grecu si in contra Greciei.

Clerulu grecu cauta a'si inpupe limb'a; cartile bulgare si romane fura arse. Anathema chiaru a fostu aruncata contra acelora, cari se incercau a scrie altfelu, decat grecesce. Instructiunea se facea in grecesce.

Gratia astei procederi, numerose orasie si numerose sate au devenit, in asti din urma doui secoli, in aparentia grecesce.

Cateva scoli romane au incercat se se stabiliesca, prelatulu isi intrebuita tota influentia spre ale inpedica se prosperedie, si mergea pana a amerintia cu excomunicarea, si candu nici una din aste amenintari nu'si producea efectulu, prelatulu recurgea la autoritatea turca, carei ii presentá aste incercari ca nisice amenintari contra autoritatii sultanului, si vorbele episcopului sunt sante pentru functionarii musulmani.

Asti Cutio-Vlachi mai multu sau mai puçinu greciti, — unu mare nume au resistat — se ridică la 900 mii. Nisce caletori spunu, ca numerulu loru este de unu milionu 200 mii, si unu romanu, D. Balasescu, care a percursu aste locuri, a numeratu pana la 2.500.000. Dar nationalitatea autorului l'au facutu de siguru se exageredie cifrele.

Ori-ce ar fi, astu milionu de macedo-romani, care este animatu de ura in contra grecilor, este dispusu, se pare, a apera cu energia nationalitatea lui, ce nu este amenintata de Turci'a si pe care Greci'a se va incerca a o distrugere.

Totii romanii sunt proprietari de mosii si au in mainele loru comerciulu si industri'a Albaniei; sentimentulu nationalitatii a fostu deșteptat in ei de ultimulu resbelu astfelu, in catu se va vedea, fenomenu neasteptat, ca poporatiumea ce grecii revendica ca apartinandu-le loru, ridicandu-se contra acelora cari se intitulá liberatori si pe cari ele'i considera ca navalitori.

Acesta va fi o noua surprindere pentru Europa, careia congressulu dela Berlin i'a rezervat mai multe."

Invitare de prenumeratiune la „AMVONULU“
foia bisericesca pentru elaborate din sfera elocintie sacre, aparuta primadata in a. 1868 si acum continuata in alu doile cursu.

Apelu catra preaveneratulu Cleru romanu.

„Pre presbiterii cei dintre voi i rogu ca unulu, care sum si eu presbiteru: pascati turm'a lui Domnedieu cea dintru voi. (I. Petr. V. 1, 2.)

Pe candu voi Domnedieu in abisulu indurilor sale, a perená intre noi ómenii pe pamant in s. sierfa a altariului „vieti'a sa, patimele sale, mortea sa“, si a depune in s. sacramente ca in totu atate vaze ceresici tesauritoru darurilor sale, spre a inplea cu ele golatatea si a acoperi saraci'a sufletelor nostre; si astfelu pe candu Elu continuá a trai intre noi neincetatu suferindu, iubindu, rescunparandu ca odinióra pe altariulu cruntu alu crucii in culmea Golgotei; au erá cu potintia, se fia amutitu cu totalu vocea Lui, vocea Aceluia, care scoboritu odata din ceriu, ca se ne vestesca misteriele imperatiei ceresici, voi a vietui intr'unu modu atatu de minunatu in mijlocul nostru de alungulu seclelor, de alungulu generatiunilor, pana la finea lumii?

Nu, viersulu Lui nu a amutitu. Lumin'a invetiatoreloru domnediesci ale Lui nu a incetatu a reversa pe cararile intunecóse ale vietiei nostre radiele sale.

„Datu-mi-s'a mie tota poterea... Dreptu acea mergându invetiatu tota poporele. Si éca Eu cu voi sun pana la capetulu lumii.“ (Mat. XXV. 18—20.) „Mergându in tota lumea, predicati evangeli'a la tota creatur'a“. (Marc. XVI. 15.)

Noi suntemu preavenerati Confrati! acei fericiti alesi, caror'a ne-a incredintatu Christosu missiunea maretia, de a portá la popore numele seu adoratu, de a versá lumin'a credintiei in intunecul sufletelor, vestindu misteriele rescumpararii, si crescându astfelu prin evangelia din fiii sei pamantesci cetatiani pentru curtile Jerusalimului crescutu. „Eu v'am alesu pre voi.“ Si pentru ce ne-a alesu? la ce ne-a deputatu? „se mergeri si se aduceti fruptu, si fruptulu nostru se remana.“ (Ioanu XV. 16.)

Priviti preaven. Confrati! priviti inapoi peste sîrulu lungu alu secelor, priviti la cet'a stralucita a atatia mariti episcopi si preoti pana la apostoli si dela apostoli pana la profeti. Noi suntemu consocii loru, si cu ei din preuna suntemu, ce suntemu? „Suntemu colaboratorii lui Christosu“ (I. Cor. III. 9) in castigarea sufletelor.

Ce onore! ce respundiatate!

Si daca nu vomu corespunde missiunii onoratorie, pentru care suntemu deputati? Daca vomu fi isvore sece, isvore fura de apa“ (II. Petr. II, 17) cari „au pierdutu ap'a dulce a predicationii? (Jeron.)

Cá spada ascutita taia in sufletulu meu vajetulu marelui apostolu alu gintilor; „Vai mie! daca nu voi binevesti.“ (I. Cor. IX. 16.)

Vai noue! preaven. Confrati! daca nu a aflatu intrare in urechile nostre, daca nu a prinsu radecina fructuitoria in sufletele nostre admonitionea aceliasi apostolu: „Predica cuventul; mustra, certa, indemná cu tota indelunga rabdarea si invetiatu“ (II. Tim. IV, 2, 3.) „La aceste se cugeti, intru aceste se remani... ca-ci facandu acesta, te vei mantu si pre tine, si pre cei cari te voru ascultă.“ (I. Tim. IV. 15, 16.)

Ci scriindu aceste cuvinte, inaintea ochilor meu apare tipulu lui Moise, care tramsu in solia domnediesca la Faraonu, in tem'a de a nu potea corespunde missiunii inalte, cerca a decliná dela sine onorea acesta. „Domne! nu am darulu de a vorbi.“ (Exod. IV. 10.)

Asia unu Moise. Si noi? noi, caror'u ne lipsesce darulu supranatural alu semneloru si alu minunilor, cu care l'a intrarmatu Domnedieu pre densulu; noi, caror'u ne lipsesce farmecul vietiei unui Moise, care pe langa cuvintele cele mai simple inca inpupe, convinge, rapescu cu elocint'a faptelor sale; cum vomu potea suplini in noi defeptulu facultatii de a vorbi? de a vorbi bine, cu unctiune, ca se se misce conscientie, ca se se rapescu ánimile dela pamant la ceriu, dela grigea celor trecuror la cercarea celor eterne; ca cei necredintiosi se se depare convinsi, cei patimitorii mangaiati, cei apesati usiorati, cei slabii intariti, cei direpti insufleti, era peccatosii se cada batendu-si piepturile la petioarele lui Christosu, ingretiosiati de reumatite loru, intorsi dela ratecirile loru?

Respunde apostolulu, respundu s. parinti: prin cetire; va se dica: prin studiu neintreruptu si pregatire seriosa, „Jea aminte la cetire“ indemná s. Pavelu pre invetiacelulu seu Timoteiu, (I. Tim. IV. 13.) „Prin cetire desa — scrie s. Ambrosiu — castigam darulu invetiatu“ (in Ps. CXVIII. lect. X.)

E bine! Cum va fi cu potintia pregatirea seriosa, cum cetirea impusa de apostoli, recomandata de s. parinti, daca nu vomu avea la mana isvórele necessarie, manualele ajutatoare?!

Indemnata de aceste consideratimi, pentru de a intinde preaveneratului Cleru romanu mana de ajutoriu in binevestirea evangeliei sacre a lui Christosu Domnului nostro, edai la 1868. „Amvonulu“, care vinu alu continuu acum pe a. 1881 in cursulu alu doile alu vietiei sale.

Catul era de necessaria si binevenita o astfelu de intreprindere, a doveditul treccera „Amvonulu“ din 1868 in 1300 de exemplarie, avandu prenumerantii din tota provincie romane, din Ungaria, Banatu, Ardealu, Bucovina, Romania pana la Ismailu, de unde eruditulu episcopu Melchisedecu, in data ce vediu „Amvonulu“ la unu parinte monacu-professoru in Bucuresci, me inburcuru cu prenumerare la 10 exemplarie de odata.

Catul este astadi de necessaria continuarea acestei intreprinderi, dovedesc cercarea desa, ce se face din tota partile de ani incóce dupa exemplarie din „Amvonulu“ din 1868, fura ca se mai potu serví cu ele.

Daca „Amvonulu“ din 1868 a avutu fericirea, a fi intempiatul cu placere, ba chiaru cu insufletire de preaven. Cleru romanu; am firma sperantia, ca preaven. Cleru nu si-va retrage partinirea caldurósa nici dela „Amvonulu“ nou, cu atata mai virtosu, ca-ci acesta — nu me sfescu a enuntia, — cu privire la valórea sa interna, va intrece „Amvonulu“ din 1868 in multe privintie.

„Amvonulu“ nou va aparé in Nri semilunari de $2\frac{1}{4}$ côle, asia dara $4\frac{1}{2}$ côle la luna, octavu mare, tipariu desu. Nru de pe 1—15 Januariu st. v., va aparé si se va spedá pe la 13 Decembre st. n. si asia mai departe ceialalti.

„Amvonulu“ nou va aduce oratiuni sacre pe tota serbatorile si dominecele, oratiuni ocasiunale de totu genulu, precum la immormantare, la cununia, la primitia de preotu etc. in numeru de 110—120, in fine tractate practice din Retoric'a sacra.

Pretiulu de prenumeratiune este pentru Austro-Ungaria 6 fl. la anu; era pentru Romania 16 lei.

Prenumeratiunea se poate face numai pe anul in-tregu; inse din considerarea starii vitrege materiale a preaven. Confrati din cura animarum, pretiulu se poate tramite si in rate bilunariu (Jan. Febr. apoi Mart.

Aprile; si asia mai departe) de cate 1 fl. solvitu seu inainte seu supletoriu la finea bilunului, in care casu din urma nrulu primu alu bilunului urmatoriu se va spedá acelora, cari pana atunci nu voru fi solvitu rat'a bilunului precedinte, cu posticipatiune. Era din Romania este a se solvi pretiulu seu totu odata, seu in doue rate semestrali. Domnii colectanti voru primi dela 9 exemplarie 1 exemplariu gratuitu.

Ce se mai dicu? „Au dora incepemu érasi a ne recomendá pre noi? Au dora ne trebuesc epistole de recomandatiune catra voi?“ (II. Cor. III. 1.)

In sperantia, ca intreprinderea se va recomandá ea pre sine, o incep spre marirea lui Domnedieu si spre folosulu preaven. confrati preoti romani, caror'u tramitiendu din departare o stringere de mana si o ferbinte salutare fratiesca, li ceru cu tota incredere sprinjirea binevoitoria.

Prenumeratiunile si tota corespondintele sunt a se tramite la adress'a subscrisa.

Let'a-mare (in Ungaria) 10 Novembre 1880. (Via Debreczen.)

Devotatu:
Justinu Popfiu,
protopopu etc.

Cu acestu Nr. 104 se inchiaie cursulu anului alu III-lea alu „Observatorului“, prin urmare se inchiaie abonamentul.

Cu tota placerea amu satisface dorint'a mai multoru dd-ni abonati, cari cerura ca se continuamu la adresele dd-lor si pe a. 1881, ca-ci voru tramite pretiulu ceva mai tardi; asiguram in se, ca cercarea facuta la incepertulu anului trecutu, a produsul o confusiune la espeditura, care ne costase o mare perdere de timpu pana la regulare. In locu de a mai riscá in modulu acela, mai bine vomu tipari din primii Nri cu 2—300 exemplarie mai multe, pentru-ca se potem serví cu toti Nrii dela incepetu, aceloru domni cari vinu mai tardi.

In anulu alu IV-lea pe langa alti articlii originali, vomu tracta mai antaiu cestiunea traducerei si tiparirei cartiloru bisericesci cu litere latine, dandu locu rapportului datu de catra prea S. Sa domnulu Melchisedecu epis-copu de Romanu catra sinodu; era dupa aceea vomu continuu cu cestiuni literarie, intre care va veni si critic'a principiului foneticu asia precum este aplicatul elu forte reu, nu numai la noi, ci si la alte popóra.

Unu memorialu din 1848/9 scrisu de unu d-no canonico, va merge alaturea cu celealte documente.

Red.

Pretiurile cerealelor

si altoru obiecte de trai au fostu la

7 Januariu st. n. in Sibiu:

Grâu, dupa cualitatii	1 hectolitru fl.	6.80—7.80
Grâu, amestecat	1 "	5.30—6.30
Secara	1 "	5.60—5.80
Papasioiu	1 "	2.80—3.10
Ordui	1 "	3.60—4.—
Ovesu	1 "	1.80—2.20
Cartofi	1 "	1.60—2.—
Mazare	1 hectolitru fl.	9.—10.—
Linte	1 "	11.—12.—
Fasole	1 "	5.50—6.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	30.—34.—
Untura (unsore topita)	50 "	36.—40
Carne de vita	1 "	44—46
Oua 10 de		—25

Anuntiu de esarendare.

Bunulu dela Cutu — care este proprietatea Seminariului gr.-cath. din Blasius — in departare de $1\frac{1}{2}$ mil. de Mercurea, 2 mile de Sas-Sebesiu, constatoriu — dupa fóia catastrale — din 288 jugere 404 orgii locu aratoriu, din 210 jugere 190□ fanatii, rituri si gradini din 9 jugere 140□ viile, mai departe: din dreptulu regale de crismaritul in Cutu si la Silvasiu, precum crisma din Sebesiu, in preuna cu Curtea si cladirile de locuitu si economice, se da in arenda pre calea licitatiunei publice, pre periodulu de 6 ani, incependu dela 24 Apriile 1881 pana in 24 Apriile 1887.

Licitatiunea se va tinea in 31 Januariu 1881 la 9 ore a. m. in cancelari'a subscrisului.

Datoritorii de a licita voru avea a depune unu vadiu de 400 fl. val. austr. adeca 10% dupa sum'a de esclamare de 4000 fl.

Oferte scrise sigilate numai asia se voru luá in considerare, daca acelea pre langa aceea, ca voru fi prevedute cu vadiul de 400 fl., voru fi sau subscrise cu mana propria, sau subscrisarea efectuata prin una a 3-a persóna, se va justificá prin 2 martori, cari sciu scrie; si afara de aceea voru fi prevedute cu expresia declarare: ca conditiunile de licitatiune sunt cunoscute oferentului si astfelu instruite se voru substerne P. V. Consistoriu gr.-cath. din Blasius celu multu pana in 25 Januariu a. c. st. n.

Conditiunile de licitatiune se potu vedea si inainte de terminu, in cancelari'a subscrisului.

Blasius, in 1 Januariu 1881.

Ludovicu Csato,
advocatu archidiaconu.

(51)